

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Інститут ботаніки імені М. Г. Холодного НАН України
Департамент екології та природних ресурсів Полтавської ОДА
University of Natural Resources and Life Sciences Vienna (BOKU), Austria
Bialystok University of Technology, Faculty of Civil Engineering and Environmental
Sciences, Department of HVAC Engineering
Institute of Mathematical Sciences, Faculty of Science,
University of Malaya, Kuala-Lumpur, Malaysia
Jamia Millia Islamia, New Delhi, India
Laval University, Quebec, Canada
Sindh Madressatul Islam University, Karachi, Pakistan
Deutsche Gesellschaft Für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
Gemeinde Filderstadt, Deutschland
University of Stuttgart, Stuttgart, Deutschland
Муніципалітет м. Фільдерштадт, Німеччина
Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний технічний університет України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
«Київський політехнічний університет імені І. Сікорського»
Одеський державний екологічний університет
Сумський національний аграрний університет
Сумський державний університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Вінницький національний технічний університет
Запорізький національний університет
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Національний технічний університет «Харківський політехнічний університет»
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
ТОВ «НЬЮФОЛК НТЦ»
СП «Полтавська газонафтова компанія»

IV Міжнародна науково-практична конференція «Екологія. Довкілля. Енергозбереження»

Полтава, НУП, 7-8 грудня 2023 року

5. *Національний атлас України ; голов. ред. Л. Г. Руденко ; голова ред. кол. Б. Є. Патон. К. : ДНВП «Картографія», 2007. 435 с.*

6. *Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: докт. біол. наук, проф. Т. Л. Андрієнко, канд. біол. наук М. М. Перегрим, Київ : Альтерпрес, 2012. 148 с*

7. *Регіональна екомережа Полтавщини / колектив авторів під заг. ред. О.М. Байрак. Полтава : Верстка, 2010. 214 с.*

8. *Смоляр Н.О. Зелена книга Полтавщини. Рідкісні й такі, що перебувають під загрозою зникнення, та типові природні рослинні угруповання: [Науково-методичне видання]. Полтава : Швидкодрук, 2014. 74 с.*

9. *Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха. К. : Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.*

10. *Червона книга України. Тваринний світ / за ред. А.І. Акімова. К. : Глобалконсалтинг, 2009. 600 с.*

УДК 502.12(4):911.375-043.96”366”

Смоляр Н. О., к. б. н., доцент, Кулікова В. В., магістрантка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС – БАЗИС ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ

Загальновідомо, що Європейський союз – економічний і політичний союз, який починався з утворення Європейської спільноти з вугілля і сталі. Сьогодні ж, замість видобувних копалин Європа хоче спиратися, насамперед, на відновлювану енергетику (вітер, сонце, водень та біогаз), і надважливий крок до цього – European Green Deal (Європейський зелений курс) – концептуальний план глобальної трансформації Європи на перший у світі кліматично нейтральний континент. Мета, задекларована Європейським зеленим курсом (далі – ЄЗК), – кліматично нейтральна Європа до 2050 року (проміжна ціль – до 2030 року скоротити викиди парникових газів щонайменше на 55% порівняно з рівнем 1990 року). Основну ставку в реалізації цього масштабного плану трансформації зроблено на європейські міста, адже за статистикою, саме міста відповідають за 60-70% світових викидів вуглецю. При цьому, саме в містах фактично сконцентровано інтелектуальний та виробничий потенціал, який необхідний для ефективного здійснення реформ. Тож, ЄЗК безсумнівно стосується міст, а відповідним органам місцевої влади відведена важлива

роль у його реалізації в якості посередників (між тими, хто приймає рішення та суспільством і бізнесом)[1].

Європейський союз безпосередньо залучає міста та регіони до розробки та реалізації інвестицій, які стосуються ЄЗК, зокрема через Комітет регіонів ЄС. При цьому в ЄС впроваджується ряд ініціатив щодо підтримання місцевих органів влади, які бажають активно впроваджувати «зелений курс», – Виклик для 100 розумних міст, Угода зелених міст, Декларація європейських міст із круговою економікою, Платформа справедливого переходу тощо [2].

Україна прагне бути повноцінним членом великої європейської родини і не залишається осторонь цього масштабного процесу впровадження глобальних змін. Так, Україна першою з країн поза ЄС заявила про добровільне приєднання до Європейського зеленого курсу в 2020 році. Було започатковано відповідний діалог між урядом України та Єврокомісією, розпочалась робота над формуванням українського зеленого курсу (при цьому було заявлено, що Україна досягне вуглецевої нейтральності у 2060 році).

Встановлено, що в Україні більшість екологічних реформ мають чітко виражену регіональну складову, адже вони покладають нові функції на місцеву владу та створюють суттєві можливості для регіонів. Ефективність виконання як Угоди про асоціацію з ЄС, так і ЄЗК безпосередньо залежить від впровадження на місцях необхідних нових механізмів та практик, і пов'язана з державною політикою в екологічній сфері [2].

З'ясовано, що 28 січня 2022 року Вінниця стала першим в Україні містом, яке ухвалило декларацію про Зелений курс. Тоді ж було затверджено відповідну Дорожню карту (документ визначив зацікавлені сторони, конкретні заходи на виконання декларації, строки їх виконання та відповідальних за це). Дорожня карта мала слугувати орієнтиром руху громади у напрямі зеленої трансформації та сприяти залученню зелених інвестицій, модернізації, впровадженню інновацій та цифровізації громади. До того ж, очільник міста зазначав, що Зелений курс Вінниці – це логічне продовження довгострокових планів громади у зеленому розвитку, зафіксованих як у Концепції інтегрованого розвитку Вінниці до 2030 року, так і в Стратегії 3.0. Зокрема, йдеться про такі пріоритети Стратегії розвитку громади у найближчі 9 років, як «Зелена економіка та смарт-спеціалізація» і «Доступне, безпечне та екологічно чисте середовище». Проте, далі цей процес призупинився через розпочату в лютому 2022 року повномасштабну війну росії проти України, яка внесла свої корективи у всі процеси [3].

Нині, коли пройшло майже два роки від лютого 2022 року в Україні виникло багато нових глобальних проблем, таких як знищення знаної частини економічного потенціалу та виробничих потужностей, масштабне руйнування житлового фонду та інфраструктури в цілому, пошкодження й збитки, завдані доквіллю, біорізноманіттю тощо. І вже сьогодні потрібно

думати й планувати те, яким буде відновлення країни: чи відбудуємо ми все «як раніше» і повернемося назад до часто не досить зручних та енергоефективних будинків та «мартеновських печей» чи будемо будувати нове екологічно безпечне та комфортне майбутнє, підвищувати енергоефективність будівель, відновлювати й зберігати природне середовище, підтримувати ініціативу громад щодо сталої енергії й клімату.

Декарбонізація житлових і нежитлових приміщень; низьковуглецева та ресурсоефективна промисловість; екологічно чистий транспорт; радикальне зменшення утворення промислових і побутових відходів та потреб у видобутку сировини завдяки переходу від лінійної моделі економіки до циркулярної; відновлення старих і створення нових міських екосистем шляхом активного озеленення та впорядкування місцевих водойм і запровадження та масштабування практики міського землеробства, відтворення біорізноманіття, акумуляція його екосистемних послуг і їх раціональне використання – такими мають бути українські відновлені міста завтра.

За результатами аналізу ситуації, що склалася, можна дійти висновку, що основними завданнями на шляху до втілення цього амбітного плану для України (з врахуванням специфіки та потреб кожного окремо взятого міста та регіону) мають бути такі: провести широкомасштабну термореновацію будівель для досягнення питомого споживання енергії на квадратний метр до середнього показника країн ЄС; будувати нові енергоефективні будівлі, будівлі стандарту «пасивний дім»; впровадити ефективну національну систему технічного регулювання з питань «зеленого» будівництва; підвищити ефективність індивідуального опалення та охолодження будівель, заміщуючи вуглецеємні енергоресурсні екологічно чистими – електричною та тепловою енергією з відновлюваних джерел; розвивати системи централізованого теплозабезпечення, охолодження та гарячого водопостачання на основі відновлюваних джерел енергії; впровадити технології акумулювання енергії на побутовому рівні та на промисловому рівні; популяризувати здійснення заходів із підвищення енергоефективності; знизити енергоємність промислової продукції до рівня економічно розвинених країн завдяки інноваційним енергоефективним технологіям; максимально ефективно утилізувати тепло, що утворюється від технологічних процесів; збільшити промислове виробництво водню та використання водню та інших синтетичних енергоресурсів, вироблених з відновлюваних джерел енергії; запровадити циркулярну економіку для підвищення ресурсної ефективності виробництва промислової продукції; переоснастити парк транспортних засобів з двигунами внутрішнього згорання на електричні, водневі транспортні засоби та автомобілі на паливних елементах або інші, що відповідатимуть критеріям сталості та екологічності; оптимізувати структуру пасажиро- та вантажопотоку шляхом збільшення частки пасажиропотоку громадським

транспорт, а частки вантажопотоку – залізничним; удосконалити планування транспортної мережі та маршрутів громадського транспорту; розвивати використання екологічного транспорту в містах; модернізувати та збільшити кількість водних і річкових портів; запровадити енергозбереження на всьому технологічному ланцюгу; забезпечити належний рівень процесів поводження та управління відходами; оптимізувати стан зелених насаджень міст і збільшувати їх площі до екологічно й законодавчо обґрунтованих показників тощо [4].

Окремим надважливим завданням для влади буде створення в цілому дієвих механізмів, які будуть спонукати і людей, і бізнес до прийняття «правильних рішень», спрямованих на впровадження зеленого курсу в життя (наприклад, це можуть бути відповідні пільги, нормативи та ін.).

Важлива роль у цьому процесі повинна бути відведена екологічному просвітництву як запоруки підвищення рівнів екологічної свідомості й культури громадян.

Таким чином, головними перевагами залучення України до Європейського зеленого курсу є застосування нових механізмів та втілення ідей щодо покращення міського простору й підвищення екологічної якості життя кожної окремо взятої людини, залучення зеленого фінансування та інвестицій і гарантований вихід на ринки ЄС, преференції та програми підтримки тощо. До того ж, в Україні, крім глобальних викликів, реальними є й глобальні можливості, адже більша частина країн світу готова протягнути нам руку допомоги та поділитися не лише своїми коштами, а й знаннями та досвідом.

Список використаних інформаційних джерел:

1. Навчальний курс «Європейський зелений курс (ЄЗК) та Україна»/Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://prometheus.org.ua>.
2. Європейський Зелений курс (Інформація Представництва України при Європейському Союзі, опублікована 15 квітня 2021 року). – Режим доступу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua>.
3. Вінниця – перша українська громада, яка проголосила Зелений курс (Інформація Вінницької міської ради). – Режим доступу: <https://www.vmr.gov.ua>
4. Концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року [Текст]: Режим доступу: <https://www.menr.gov.ua>.